

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— " četrt leta . . . 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna izvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 119).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Šusteršič-Simon-Schwarz, c. kr. okrajno šolsko nadzorništvo.

Lakonično prinaša oficiozno glasilo uradni razglas Simona za namestnika c. kr. okrajnega nadzornika g. Turka. Ničesar nepričakovanega ni to za nas, da se je imenovalo Slomškarja za začasnega namestnika c. kr. okr. šol. nadzornika. Saj to smo že domnevali, da bo prvo kar bo sedaj ukrenila deželna vlada in kar bodo zahtevali klerikalci od deželne vlade: da se bo za c. kr. okrajne šolske nadzornike nastavlajo pristne Slomškarje, da se ne bo več oziralo pri tem na zmožnosti in sposobnosti in da se bo na ta način pospešila uradna agitacija za Slomškovo Zvezo pri oddaji služb, da se bodo dobivala tajinstvena poročila, oziroma se bo diktiralo "nepristrano" kvalifikacije in izzivanje neljubih oseb.

To, da postaja dobrobit šolstva in njega korist slavni deželni vladi deveta briga, to nam dokazujejo premeščenja iz službenih ozirov, da se najboljše učne osebe po izjavi g. nadzornika samega — dokazano! — po iniciativi klerikalnih dež. poslancev, ker so njim te osebe iz političkih vzrokov neljube — preganja in s tem ubija. Če pa slavna deželna vlada domneva, da bo s šikanami klerikalnih c. kr. okrajnih šol. nadzornikov in z njih pristranostjo pri oddaji služb in pri kvalifikaciji pospeševala in polnila Slomškovo Zvezo, se je zopet zmotila. Ne dvomimo, da se bo marsikdo vdal novemu terorju — njih nam ne bo žal — a vendar je to dokaj opasno početje slavne dež. vlade, zakaj šikane bodo tudi dokaj pospešile nezadovoljstvo in gnev poštenega in delavnega učiteljstva; in mi že danes odklanjamo odgovornost za vsekakršne nadaljne posledice, ki se bodo brezdvomno pokazale pri uspehih v šolstvu. Naša okrajna društva so

namenjena tudi v pospeševanje šolstva in poka, toda če računa v tem oziru slavna deželna vlada na naš idealizem, se je prokleto zmotila, zakaj naša društva so po pravilih določena tudi v bran stanu, in ker brez do-brega učiteljstva ni dobrega šolstva, je njih prva naloga boriti se za dobrobit učitelja, ker le to je predpogoj dobremu šolstvu. Ker se pa od strani slavne deželne vlade ubija in izziva dobro učiteljstvo, ni naša dolžnost, skrbeti potem več za vlado in šolstvo, zakaj počemu bi mi bili bolj vladni nego je vlada sama; počemu bi mi bili bolj papeški nego je papež sam; počemu bi mi bili bolj šolski nego so šolske korporacije same!

Mi poznamo može in poznamo tudi njih zmožnosti. Birokratizem in pedanterija je še danes ono, kar ubija 95% uspehov, ki bi jih lahko dosegala naše ljudsko šolstvo. Birokratizem in pedanterija je ono, ki ubija marsikaterega dobrega učitelja, ki ubija marsikate-rega dobrega vzgojitelja, ki je najusodepolnejša rana našemu šolstvu. Birokratizem in pedanterija je ono, ki pri kvalifikaciji da marsikomu drugo stopnjo nego jo zasluži; in dokler se bo nastavljal za c. kr. okr. šol. nadzornike birokrate, pedante in nezmožne praktike, dotlej je "nadzorovanje" samo jahauje učiteljstva in ne pospeševanje šolstva. Pa če bi še bila biro-kraška natančnost povod vladi, da imenuje Simona za nadzornika; saj celo Pirnat iz Mokra-noga upa na nadzorništvo in še marsikdo drugi! — Doba kreatur nima imena po vele-umih, temveč po kreaturah samih!

Gospoda, prijaznost še ni vse, zakaj marsikdo jo izrablja in jo nadevuje kot krinko hinavščini. Če mi poveš v obraz tako, ne pozabi v pisarni, kaj si mi pravil; ne pa, da se nam bo reklo po katastrofah — nepovoljno kvalificiran! Danes imamo tajno kvalifikacijo in ni čuda, če se goji neodkritosrčnost in nezaupnost, da smo potem tudi mi nezaupni. Čas nas uči, da danes ne smemo verovati niti za-

konom, da danes ne smemo raču-nati na poštenost, zakaj najodkritosrčnejši in najpo-štenejši so bili nepošteno ogu-ljufani. Čas nas uči: mi sodimo družbo po njenih članih!

Mogoče je, da se bodo sedaj uradno in obvezno razpisovala zborovanja podružnic Slom. Zveze, zakaj nemože to pri nas ni, če se je že tako prakticiralo. Mogoče je, da se bo uprizarjal uradno-politiški pritisk od voditeljev na podrejeno učiteljstvo in se vpriče c. kr. okr. šol. nadzornika denunciralo z anarhisti; zakaj nemože to ni pri nas na Kranjskem — kar se je že prakticiralo. Gospoda, čas nas uči!

Uboga skrb za šolstvo, ki se izpreminjaš v osebno političsko terorsko gonjo, zakaj pristrano imenovanje nam izpričuje, da je namen slavne c. kr. klerikalno-deželne vlade, postav-ljati za c. kr. šol. nadzornike može, ki se iz-kazujuje kot spretni strankarski priganjači; o katerih posebnih zaslugah in zmožnostih, se upamo dvomiti!

Eno je gotovo: kal pristranosti je vsa-dila v to vprašanje že slavna deželna vlada sama, ker je namenoma pri tem vprašanju prezrla izvrstne učitelje, ki so priznani pe-dagogi, ki službujejo v novomeškem okraju in ki jim nepristrani šolski organi priznavajo sposobnost in zmožnost. Stvar deželne vlade je, da skrbi za dobrobit šolstva; naša stvar je pa, da čuvamo nad nemoralnostmi, ki bi se utegnile goditi. Bojimo se ne ničesar, ker točno izpolnjujemo službene dolžnosti; kri-vice se pa lahko goditi tudi tem, ki to vestno vrše. Gospoda, čas nas uči! Ne od nas, od vas je odvisno, kako bomo shajali! Pazite, konzuli, mi vemo še mnogo, in naj magari prične deževati — zaupni!

K sklepu še konstatujemo strankarstvo deželnega odbora, ki že v tretjem slučaju od-reka iz klerikalne zagrizenosti naprednemu učiteljstvu dovoljenje za dopust in da na ta način

protežira Somškarje; na drugi strani pa ubija pošteno učiteljstvo. Tu se neha poštenost!

In pod takimi pogoji naj bi verovali štajerski učitelji nepristranosti voditeljev V. L. S. ob delitvi dež. šol. sveta! — Tudi lisica je verovala v poštenost ježa, dokler je ni izrinil iz luknje!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Uči-teljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konec septembra K 254 280-41.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve na-vedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Šola na Jesenicah na Gorenjskem.

Petindvajset let bijemo boj za jeseniškim razmeram odgovarjajočo šolo, a ves ta čas nismo dosegli ničesar, kar bi bilo v dobrobit šolstvu. Nasprotno je tekom tega časa naraslo število šoloobiskujočih otrok na 700, in učilnice so postale v zdravstvenem in praktičnem smislu popolnoma nesposobne za pouk. V razredih, kjer je predpisanim potom dovoljeno le 30 do 40 otrok, sedi, oziroma čepi po tleh ali pa na deskah med klopmi po 60, 70 do 80 otrok. V več razredih zavzemajo klopi in po tleh sedeči otroci ves prostor, tako da obenuje učitelj lahko le s poleg katedra prisotnimi otroki. Ker je bilo šolsko poslopje nekdanj graščina, zato je popolnoma neprimerno za šolo. Na vseh straneh je prepih, zaradičesar trpijo otroci na trganju, zobobolu in učitelji na revmatizmu, prehlajenju. Zaradi nepravilne razsvetljave vidi

LISTEK.

Slovenska žena.

Referirala gđ. abit. RUSOVA na shodu narodnoradi-kalnih abiturientov v Trstu 26. in 27. avg. 1910.

(Dalje.)

Jasen smoter imamo pred seboj in vse svoje duševne sile bomo zastavljale v dosego tega smotra. Zavedamo se, kako eminentne važnosti je prava izobrazba žena za tako mal narod kakor smo mi; največje važnosti pa je brezdvomno rodovinska žena-mati. Ona je središče rodovinskega življenja, blažilno vpliva na vso rodovino, ona bo delala v prihodnosti za izboljšanje razmerja med možem in ženo in slednjič je njej poverjeno najbolj vzvišeno delo: izreja in vzgoja svojih otrok!

Vsakomur je jasno, kakšnega pomena je prava vzgoja, zakaj od vzgoje poedincev je odvisna vzgoja narodova in s tem njegova usoda. Slovenska žena bodi torej svojemu narodu vrla vzgojevalka! Da pa bo mogla Slovenka izvrševati

te svoje dolžnosti, se mora pospeti do one iz-obrazbe, ki jo bo usposobljala v to. To je pred-pogoj, zakaj samo v resnici izobrazba žena bo mogla vzgajati svojo deco v narodnem, napred-nem, modernem duhu in tako bo ona povzdig-nila svoj narod k izobrazbi, kulturi in po njej k svobodi.

Iz vsega navedenega sledi jasno, da pri-haja pri nas Slovenceh predvsem kulturna in pa socialna stran ženskega vprašanja v poštev.

Krasna in idealna misija je poverjena slovenski ženi. Koliko je še neobdelane ledine, ki čaka na Slovenko kakor kulturno in socialno delavko. Stopi naj na polje izobrazbe in odpre se jej ogromno polje dela. Izobrazevati in vzgajati mora najprej sama sebe, da bo zmožna vzgajati svojo deco. Širila pa bo tudi izobrazbo in prosveto med narodom in mu pomagala na ono stopnjo kulture, na kateri bo istovrsten z drugimi kulturnimi narodi.

Kako velikega pomena bi bila izobra-žena žena v narodnostnem vprašanju in koliko bi storila lahko za narodno obrambo, zlasti v manjšinskem in podrobnejem delu! Mnogo dela jo čaka tu, saj je treba pomisliti: kdaj se razvije pri kmetiskem ljud-stvu narodnostni čut, in nasprotno: kdaj iz-

gine naredno damstvo, med katerim je le malo častnih izjem.

In kaj jo čaka vse na polju huma-nitete! Dvajseto stoletje se po pravici ime-nuje stoletje otrokovo. Narodi so spoznali to svojo največjo dragocenost in ji začeli posvečati vso skrb. Slovenska žena, stori tudi ti tako! Mnogo je pri nas, zlasti v mestih ubožne, osirotele in zanemarjene mladine, a zavodov, ki bi jo jemali pod svoje okrilje, je tako malo. Kje pa so brezposelne služkinje, delavke?

Naša žena naj zastavi vse svoje moči in stopi naj v trd in neizprosni boj proti a l k o h o l u, zastrupljevalcu našega naroda!

Vprašanje za vprašanjem stopa na dan, ki še niso rešena, tako n. pr. poselsko vprašanje, o katerem se je precej pisalo v "Slo-venki", gospodinjsko vprašanje, izseljevanje našega ženstva v tuje kraje, prostitucija in drugo.

Skraini čas je, da se slovenska žena dvigne iz svoje letargije, začne razvijati in usposobljati svojo še nerazvito moč in energijo.

Očrtali smo nekako v glavnih potezah polje, na katerem naj bi razvijala žena svoje delovanje, toda vse bi bila zopet le loterija, dokler nimamo realne podlage, na kateri bi

začele zidati Slovenke svojo stavbo. Udejstvitev teh načrtov bo možna le tedaj, kadar bodo Slovenke vseh stanov koncentrirale svoje moči v skupnem delu v dosego svojih teženj, svojih stremiljenj. Treba torej enotne vezi, ki bi vezala ženstvo vseh slojev in to bi bila močna krepka organizacija, ki bi spajala ženstvo vseh stanov. In vprašajmo se: ali imamo Slovenke organizacijo, v katero bi zamogle vstopiti naše žene, da bi delovale v naprednem, modernem duhu?

Ako se ozremo po naših ženskih orga-nizacijah, opazimo razen nekaterih stanovskih društev, dve najpomembnejši, v katerih se zreality razmere naše dobe. In to je klerikalna "K. S. Z.", ki je jako delavna, in pa "Splošno slovensko žensko društvo", sloneče na napred-nem programu, a s k r a j n o n e d e l a v n o. Slovenska javnost, predvsem ono izobrazbeno ženstvo, kolikor ga imamo, naj vendar že enkrat odpre oči in opazuje agilno delovanje kleri-kalcev med našim ženstvom. Kako globoko je že poseglo njihovo delovanje, zlasti med nižje sloje in prodira polagoma v vse sloje!

(Konec.)

